

Monumental Meal

פרשת יתרו תש"פ

EXODUS

PARASHAS YISRO

18 / 9-14

⁵ Jethro, the father-in-law of Moses, came to Moses with his sons and wife, to the Wilderness where he was encamped, by the Mountain of God. ⁶ He said to Moses, "I, your father-in-law Jethro, have come to you, with your wife and her two sons with her."

⁷ Moses went out to meet his father-in-law, and he prostrated himself and kissed him, and each inquired about the other's well-being; then they came to the tent. ⁸ Moses told

his father-in-law everything that HASHEM had done to Pharaoh and Egypt for Israel's sake — all the travail that had befallen them on the way — and that HASHEM had rescued them.

⁹ Jethro rejoiced over all the good that HASHEM had done for Israel, that He had rescued it from Egypt. ¹⁰ Jethro said, "Blessed is HASHEM, Who has rescued you from the hand of Egypt and from the hand of Pharaoh, Who has rescued the people from under the hand of Egypt.

¹¹ Now I know that HASHEM is the greatest of all the gods, for in the very matter in which [the Egyptians] had conspired against them . . . !"¹² Jethro, the father-in-law of Moses took an elevation-offering and feast-offerings for God; and Aaron and all the elders of Israel came to eat bread with the father-in-law of Moses before God.

2

6. ויאמר — He said. Jethro had not yet met Moses; he said to him through a messenger that if Moses did not care to greet him personally, he should certainly come for the sake of his wife and children (Rashi). As is clear from the succeeding verses, however, Moses showed Jethro the highest degree of respect. Thus Moses demonstrated that self-interest is not the reason for honoring others, for at this point in their lives, there was nothing that Moses needed from Jethro.

7-8. ויצא משה — Moses went out. Jethro received enormous honor. When Moses went to greet him, surely Aaron, Nadav, and Avihu went along. If these leaders went, surely they were escorted by the entire nation. Moses attempted to bring

12. עלה וזבחים — An elevation-offering and feast-offerings. Jethro converted to Judaism through circumcision and immersion, and the dignitaries of Israel joined him in a festive meal to celebrate the event (Ramban). An elevation-offering, which is burnt in its entirety on the altar, is offered by all new converts, and the feast-offerings were expressions of gratitude to God for having allowed him to enter under the wings of the Divine Presence (Malbim). He brought only one elevation-offering, as he was required to do, but many feast-offerings — the word is in the plural — to show Aaron and the elders that he wanted them to be his guests in the celebration.

26 שיעור חנוכה

וברש"י: "אני חותנך - אם אין אתה יוצא בגיני, צא בגין אשתך."

אין הפשט שיתרו תבע "כבוד", אלא תבע שלא יהא לו בזיון, וזה יש לאדם רשות לתבוע.

4

R' Bachya compares this festive meal to that of Isaac before he conveyed the Patriarchal blessings to Jacob. A human being is composed of body and soul, and the well-being of one affects the other. When the body is at peace and enjoys such pleasures as good food or music, it is more receptive to spiritual stimuli. Thus, one factor in Isaac's spiritual elevation was the enjoyment of a meal that his son prepared as a demonstration of filial devotion. Here, too, Jethro's entry into the Chosen People was celebrated with a festive meal, which brought all the participants to a heightened awareness of God.

And where was Moses, whose name is not mentioned here? Instead of being seated, he stood over the guests and served them (Rashi). It is characteristic of the greatest people that they are more solicitous of the comfort of others than of their own.

3 אסופה מניכוח ר' זלמן

ב. חסדו של יתרו

והתמיהה בפרשת הלחם של יתרו, מתרחבת ולבושת פנים מפתיעות, לכשנעיין בדברי הנביא:

"ויאמר שאול אל הקיני לכו טרו רדו מותך עמלקי פן אוסיף עמו. ואתה עשית חסד עם כל בני ישראל בעלותם מארץ מצרים."

ורש"י על אתר, מורה לנו, מהו אותו חסד שעשה הקיני "עם כל ישראל": "שנתנו מסעדותו משה ואהרן וכל זקני ישראל, והרי [הכתוב] מעלה עליו, כאלו עשה חסד עם כל בני ישראל."

5c

והנה יתרו שכבר הכיר את בוראו, וגם ידע לעבוד אותו על ידי הקרבת קרבנות כדכתיב ויקח יתרו עולה וזבחים לאלקים, אך עדיין לא ידע את הדרך בו ישכון אור שיוכל לעבוד את ה' על ידי דברים גשמיים. ובאו אהרן וכל זקני ישראל לאכול לחם עם חותן משה, והיתה כוונתם כדי ללמד את יתרו דרכי עבודת ה' בדברים גשמיים, כי אפשר לאכול לחם לפני האלקים, שהאכילה תהיה לפני האלקים, ובאכילה זו עצמה יעבדו את הבורא יתברך.

5b

וזה שאמר הקב"ה לבני ישראל (יע"ס) והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ, כי מכיון שכל הארציות היא של הקב"ה, ובידכם לרומם אותה ולקרב אותה אלי, הרי אתם לי סגולה מכל העמים, כי כל העמים אינם עובדים את הבורא אלא ברוחניות, ואתם מקודשים מכל העמים, שבידכם לעבוד את הבורא גם בדברים גשמיים, כי יודעים אתם שכל הארץ שלי הוא.

המקרא הזה, עוקר אותנו לעולם מושגים חדש. סעודה זו, שהכתוב מאריך בה - "ויקח יתרו חותן משה עולה וזבחים לאלקים ויבוא אהרן וכל זקני ישראל לאכול לחם עם חותן משה לפני האלקים" - ברי, שלא מסיבת איחוד משפחות בעלמא היתה. אלא שלפי שבא יתרו אותה שעה לחתניו, הקריב קרבן של גרות וערך סעודת מצוה, באו אהרן וזקני ישראל לחלוק לו כבוד. אבל אינו מובן, מה טעם מתייחס אליה הכתוב, כלהטבה שהיטיב יתרו עם הזקנים ועם ישראל. ולא עוד, אלא שהוא מאציל על אכילת-לחם זו, קנה מדה כלל-ישראלי: "ואתה עשית חסד עם כל בני ישראל". חסד הנזכר לו לדורי דורות, קובע גורל בניו, ומצילם בעת מלחמת עמלק השנייה.

ומלבד זה יש להפריש מחשבה, מדוע ניתן כאן גמול שמים - הנערך תמיד דרך "מדה כנגד מדה" - בעת מלחמת עמלק דוקא.

5

"ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכול לחם עם חתן משה לפני האלקים" (יח"ב)

* "מכאן שהנהנה מסעודה שתלמידי הכמים מסובין בה כאילו נהנה מזיו השכינה" (רש"י)

The Gemara (Sanhedrin 94a) says that it was a disgrace for Moshe and the Jews that they did not give words of praise until Yisro came and said, "Blessed is Hashem." This seems difficult to understand, since it is inconceivable that Moshe and the nation would not have praised Hashem for all the miracles they experienced. Moreover, the Torah itself quotes the shirah that they sang after Krias Yam Suf.

Yisro did not praise Hashem for personal benefits that Hashem bestowed on him, but rather for benefits to others, i.e. the Jews who had received benefits from Him. The claim against the nation was that until Yisro came they had

only praised Hashem for their own personal salvation, and he taught them that we should also praise Him for the salvation of others as much as we do for our own salvation.

9

להתייחס אליו כאל מלך. כאל מלכך שלך.

* ולא רק כמקבל מלך, אלא "כמקבל פני שכניה". ומפיו למדנו זאת. מפרשת יתרו. (עיי"ש במד"ר הנ"ל).

★ ★ ★

אותו היתרו, אשר יעץ וייתר פרשה אחת בתורה" (שמו"ר כו, ח), עוד לפני כן, מסר שיעור מאלף בהלכות מקבל פני תבירו, בהלכות בין אדם לחבירו.

כיצד נראה "המלכת את חברך".

~ אין גבול ואין קצבה, ל"בין אדם לחבירו". להראות לו רצויות, פנים שוחקות ושמחות, פנים ממליכים, פנים של נחת רוח.

★ ★ ★

10a

צא ולמד בסוף הפרשה:

"ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו" (שמות כ, כב)

"שע"י המעלות אתה צריך להרחיב פסיעותיך. ואע"פ שאינו גלוי ערוה ממש, שהרי כתיב ועשה להם מכנסי בד (שם כח, מב) מ"מ הרחבת הפסיעות קרוב לגלוי ערוה הוא, ואתה נוהג בהם מנהג בזיון. והרי דברים ק"ו, ומה אבנים הללו שאין בהם דעת להקפיד על בזיון, אמרה תורה הואיל ויש בהם צורך לא תנהג בהם מנהג בזיון, חברך שהוא בדמות יוצרך ומקפיד על בזיונו עאכו"כ" (רש"י)

ראה זה פלא: כלום זקוק הוא "חברך", לקל וחומר. וכי אמנם עוברים על איסור בזיון, כשעולים במעלות על המזבח. וכי המזבח מתבנה. הלא מפורש אמרו "שאינן בהם דעת להקפיד על בזיון". מהו פשר הקל וחומר.

- כבודו של חברך, חייב להיות שמור, לא רק משום הקפדתו ובזיונו.
- אלא משום עבודתך וקפידתך, שלא לבזות.
- לכבד.

* קל וחומר הוא, איפוא, מדרישת כבודו של המזבח, אל דרישת כבודו של חברך.

ברכת יתרו מרדכי קעה

"ואם אין אתה יוצא בגיני, צא בגין אשתך, ואם אין אתה יוצא בגין אשתך, צא בגין שני בניה" (רש"י שם)

"ויצא משה, כבוד גדול נתכבד יתרו באותה שעה; כיון שיצא משה יצא אהרן נדב ואביהוא, ומי הוא שראה את אלו יוצאין ולא יצא" (רש"י שם)

מוזר לכאורה.

כלום דרש יתרו כבוד לעצמו. כלום הריחו כאומר: "בא לכבדני, חתני, משה, ולו בגלל אשתך, או לפחות בגלל בניך"...

כלום יעלה על הדעת כי כך הם פני הדברים!?

מה משמעות יש בכך.

ורש"י מביא את דברי חז"ל, הנראים, כאילו ממשיך יתרו ומפציר: "קבל נא את פני, חתני משה, הלא כשיראו אותך יוצא, מה עוד עם אהרן אחיך, כל כלל ישראל יצא עמכם"...

כלום יעלה על הדעת כי כך הם פני הדברים!?

מוזר.

יתכן, כי כך, אולי, צריך ללמוד פרשה זאת. לא לעצמו דאג יתרו. כשם שלא זו היתה דאגתו בפרשת "ואתה תחזה" (שם, כא).

* למשה רבינו דאג ולכל כלל ישראל.

עלינו להבין זאת כדלהלן:

* בעצם, כך, אמנם, צריכה להראות קבלת פנים לכל אחד מישראל. זהו ישומה של מצוות "בין אדם לחברו". כך יש לבצע כל קבלת פנים, לכל אחד, מה עוד כזה, אשר "מרחוק בא".

8

~ הנה כך, איפוא, נשים את הדברים בפיו של יתרו: "בא ואיעצך" איך תעשה נחת רוח לקונך, באחת. ההליכות הרצויות ביותר על בורא עולם ותורתו.

כי רוצה הוא הקב"ה ב"בין אדם לחברו". ב"ואהבת לרעך כמוך" (ויקרא יט, יח).

הלא זהו, כך בפיו של יתרו, יסוד מוסד בסדר עבודת ה', לא רק להסיר מחיצות, אלא לכבד בכל כח ובכל תוקף. אין לכך שום שיעור. כל כלל ישראל חייבים בכך. כל מה שיעשה בכיוון זה, איננו לוקסוס. חיוני הוא, לא לזה אשר מקבלים את פניו, אלא לזה אשר נפלה בחלקו הזכות הנפלאה להיות מקבל פנים, מכבד!

"אמרו, בשעה שנפטר האדם מן העולם, לא די שהוא נבהל ממלאך המות וכו', אלא שואל לו כלום עסקת בתורה ובמעשים טובים והמלכת לקונך שחרית וערבית והמלכת את חברך בנחת רוח" (אוצר המדרשים עמ' פב)

מדוע דווקא "המלכת"? כי זהו השיעור המינימלי.

106

* כבוד, אין נותנים משום שחברך זקוק לו, אלא בעיקר, משום שאתה זקוק לו.

~ - זקוק לכבד.

להמליך את החבר!

את זאת אילף דעת יתרו, את משה וכל ישראל. זהו הלימוד. וזוהי הדרך העולה בית קל.

11

Tanna D'vei Elyahu (ch. 5) relates that before Yisro approached Moshe, he sent him the following message: "In the name of your two children, I swear that I will not enter the camp unless you come out to greet me and receive me with kindness." Moshe immediately greeted his father-in-law and received him kindly.

Commentaries wonder why Yisro felt the need for Moshe to honor him. The gaon Rav Michael Forschlager, a disciple of the Avnei Nezer, who served as a rav in Baltimore, once shared the following insightful explanation with me:

A person's sins create a force of impurity, which accompanies him wherever he goes. But when this sinner receives honor from a G-dly person, a servant of Hashem who is dedicated to holiness, these forces of impurity become frightened and flee. (Rav Forschlager added that this is one of the reasons for the mitzvah of kavod hameis, honoring any deceased person, even one who was unworthy of honor during his lifetime. This is so, in order to eliminate the forces of tumah that were created as a result of the person's sins.) Yisro, who had practiced every form of idolatry, undoubtedly was accompanied by multitudes of impure forces. He could not have entered the holy camp of Israel with these impure forces accompanying him. Yisro therefore asked Moshe to honor him, so that these impure forces would depart.

לכ האדם עליו לומר מה היום מיומים . אחר שכבר חלפו שנים רבות כבלי עושי . ומי יודע אם לעת מואה יוכל להתקרב עוד להשיי . יקח לו רחמי ברוכה מיתרו . שאין רחוק גדול ממנו . שכיב כל ימיו אדוק בעיני . וכסוף ימיו הסליך את הכל וצא לדבק בצפי . וקיבלו ל' בארבע עשר . והוא וישאלו איש לרעהו שלום . דהיינו ששני בחמי אלו הלדיק נמור . [הגא מנחי' הכמה] והבעת' כבא מבחי' צינה . כשי' ולבנו יבין וטב . נקראים איש לרעהו . כי הם תרין רישין דלא מתפרשין . ולרמו זה כר"ה יושאלו איש לרעהו שלום . בני' צינה . ששני' זו באה מבינה . וגם כשי' קרא לישאלו לחים ורעים בשביל זה . כשי' למען אחי ורעי הדברה נא שלום בך . והוא בחי' שיהיה כויל . ל' עון לעמו יתן . ל' יבדך את עמו בשלום :

13

ובחידושי הר"ם כתב שבדאי אם היה יתרו רוצה בכל הכבוד הזה לעצמו א היה משה מקבלו, אלא יתרו רצה להכניס עצמו תחת כנפי השכינה, וידע שהוא רוחק ואין לו כל אפשרות לזכות לזה, אלא אם יקבלו אותו דהיינו שייצאו קראתו. ואפילו בישראל עצמם מצינו כן כמו שכתוב (יש"ו) "ויוצא משה את עם לקראת האלהים", [פורש"י, מגיד שהשכינה יצאה לקראתם כחתן היוצא קראת כלה], כי לולי כן לא היו ישראל יכולים להתקרב מאליהם. עכ"ל (ד"מ). באמת מצינו במכילתא וי"א אף שכינה יצאת עמהם - לקראת יתרו.

15

* מצינו לרבותינו, שכרכו חוט אחד סביב שתי סעודות שעשה יתרו, והעניקו להן גוון של סיבה ותוצאה:

ופליאה דעת ממנו, היכן מצא יתרו ברוב הימים, את הלחם ששלח על פני המים! והרי בשתי הפרשיות כאחת, הן פרס הוא מלחמו לאחרים. בתחילה למשה, ולבסוף לאהרון ולכל זקני ישראל. ואמנם אמת הוא, שבעת הסעודה שניה זו האמורה כאן בפרשה, נתכבד יתרו כבוד גדול על ידי אהרן והזקנים, שחננוהו ונענו לו, והסבו עמו. אבל כבוד זה, הן אינו מעין אותה הלחם, ששלח הוא בשעתו על פני המים?

16

הראשונים עמדו בתמיחה, על שהדברות פותחות ב"אנוכי ה' אלוהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים". שהיה לו לכתוב לומר, 'אשר בראתי שמים וארץ'. ולמדנו פשר דבר, מדברי רבותנו במכילתא. ותורף העניין הוא, כי הציאה ממצרים, באותות ומופתים ובזרוע נטויה, היא לבדה שהכשירה את עם ישראל למעמד קבלת התורה. כי לא תיתכן קבלת מלכות תקפה, אלא מתוך רצונו הנמור של המקבל, להסתפח ולהשתעבד לעולה. ואין שום כח המסוגל להניע אדם לקבל עול, אלא רק המחוייבות הנוצרת מכח הברית הטוב בלבד. שרק קבלה הבאה מתוך תחושות מתווייבות עמוקות למטיב, עמידה ותקפה. והיא לבדה מסוגלת לכונן את כסא המלכות. ומכאן, שחכרת עומק ההטבה שב"אשר הוצאתיך מארץ מצרים", הינה הכשרה מוכרחת, להשגת "אנוכי ה' אלוהיך".

וכל אותן מ"ט ימים שהילכו ישראל במדבר לקראת האלקים, נועדו להעמיק את ההרגשים הללו. להשריש בעומק התודעה של ישראל, את תחושות הכרת הטוב לקל מוציאם. ובכך להכשירם למעמד המופלא של הכרת המלכות, במעמד הר סיני.

והנה העם היוצא ממצרים, שחזה פנים בפנים מראות אלוקים, ודרכו כולה רצופה, פלאי אותות ומופתים וזרוע נטויה - היה ספוג לפני-ולפנים ברגשי התעלות ותחושות הכרת הטוב לקב"ה, המנחה אותם בדרך. ונפשם היתה כמהה, כוספת ומתרפקת אל קל מוציאם, העומד כל אותה שעה על גבם ומוליכם במדבר נחש שרף ועקרב. ורוחם עורגת בכמיהה לידו, העמיד בקרוב להנחילם תורה. והשפעה רוחנית זו, אפתם בחמימות ההרגשים, והובילתם בתוקף להכרת מאירה במלכותו יתברך. ועל אותן ימים גדולים, מתרפק הנביא בערגה: "זכרתי לך חסד וצוויך אהבת כלולתיך וגו'. קודש ישראל לה' ראשית תבואתה" (ירמיה ב.ג-ב).

והתחושות החינניות הללו, הם הנם, כאמור, הגשר הנטוי, המוליכם מתחת סבלות מצרים, אלי שגב מעמד הר סיני. ומכוחם, היו מעותדים לנחול תורה, וליעשות "ממלכת כהנים וגוי קדוש".

ואל "אמבטי רותחת" זו, של התרוממות רוחנית נעלה, קפץ עמלק עם הקרירות ההרסנית שלו. "קרן" - הפשידך וציננך מרתיחתך" (רשי' דברים כה.יח). הוא ריפה באחת, את עומק הרגשי התורה שנחלו ישראל לקב"ה. ובכך קעקע את ההכנה הנפשית, את להט ההכרה, את עומק ועוצמת התחושות, ההכרחיות כבסיס לקבלת תורה.

והנה בפסוק הבא כתיב "ויצא משה לקראת חותנו" וגו', הרי שבסוף יצא בגין חותנו. וכתב רב"ע: 'בעבור כבוד יתרו וחכמתו, ולא לאשתו ובניו, כי אין מנהג לאדם נכבד לצאת לקראת אשתו או בניו'. ובאזה"ח כתב: 'כי כבודו של חותנו הספיק לו לצאת לקראתו. ואולי שעשה היכר לדבר שיצא ביהוד לקראתו, ולא פנה ביציאתו למקום אהל האשה וילדיה, או שהיה אומר בפירוש שייציאתו היא לקראת חותנו. גם לדבריהם ז"ל (מכילתא, עמלק פ"א) שמשה הוא שהשתתחה ליתרו, זה לך האות כי לכבודו יצא. ולזה אמרו ז"ל 'כבוד גדול נתכבד יתרו' וכו', וזולת דברינו מנין לו כבוד מיציאה זו, דלמא לכבוד בניו ואשתו יצא משה'.

* ולמה שנחבאר נראה לומר כן: יתרו ביקש ממשה שייצא לקראתו כדי לקבל תחת כנפי השכינה, ואמר אם לא בגיני אז בגין אשתך, ואם לא בגין אשתך אז בגין בניה. [דייקא ולא בניך], כי אף הם צריכים עתה להתקרב לשכינה, ואף בעבורם צריך אתה לצאת לקראתו. ואולם משה יצא לקראת חותנו בלבד, כי לאשתו ובניו אין צורך ביציאתו, כיון שכבר נתגיירה, ונטפלה עם בניה לדרגתם של ישראל במדבר ובקבלת התורה. [וע"ד שכתבנו לעיל י"ח, ב ע"ש].

~ ושור"ר בפנים יפות שכתב שיתרו לא היה יכול להיכנס אל תוך המחנה מפני הענן, ולכך בקש שייצא משה אצלו לגיירו. ומה שאמר "ואשתך ושני בניה", משום שהיה יתרו סבור שבטלה גירות צפורה והולדות הולכין אחריה, וכולן צריכין להתגייר ואין יכולין לבוא אל תוך ענני הכבוד. אבל באמת כיון שכבר נתגיירה צפורה הבנים הולכים אחר האב, והיינו דכתיב "ויצא משה לקראת חותנו", אבל אשתו ובניו באו מאליהם אל תוך המחנה. עכ"ל ד.

14

רצו	אסופת	שמות	מערכות
-----	-------	------	--------

"וישמע יתרו" - הד"ד (קהלת יא.א): 'שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו'. וכי בני אדם שומטין הן, שנותנין לחמם על פני המים? 'ועל מי אמר? על יתרו, שנתן לחמו למשה; שנאמר: 'קראן לו ויאכל לחם' (שמות ב.ג). הוי, 'שלח לחמך על פני המים' - זה משה; שנאמר: 'כי מן המים משיתיהו' (שם ב.ג). 'כי ברוב הימים תמצאנו' - 'ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חותן משה' (שם יח.ב). (שמו"ר ב.ג.)

אלא שהנצחון הנסי שהנחילם המקום ב"ה על עמלק, חזר וליבה את פתיל הלהט, ומכוחו, חזרו ונעשו מקושרים לקדוש ברוך הוא. ותחושות והרגשי הכרת הטוב, חזרו וניעורו בהם, בתחיית רעגו מחודשת.

למדנו אם כן, שעמלק חתר בעוצמה, תחת התעצמות התלהטות הרגשי הכרת התודה לכורא יתברך. הוא ריפה בישראל, מידה זו של הודאה. וכאן נתברר לנו, שיתרו הוא שהיפק מלוא ליקחו של הניצוח על עמלק, והגיע מכוחו, לרום פסגת ההכרה החפונה ב"ברוך ה".

ה. הנחלה

מעתה סלולה הדרך לפנינו לעומק פרשת הלחם של יתרו, והחצלה שהסעודה הזו הביאה לבני קני, בעת מלחמת עמלק.

שתמהנו מאד, איזו משמעות כלל-ישראלית, טומן ה'לחם' שהאכיל יתרו את אהרן והזקנים, עד שנאמר עליו: "ואתה עשית חסד עם כל ישראל".

ופתרונו: הן קבעו חכמים לאמור: "גנאי הוא לשישים רבוא מישראל שיצאו מצרים ולא אמרו 'ברוך', עד שבא יתרו ואמר 'ברוך'". מה כח היה יתרו טעון, שלא זכו לו שישים רבוא מישראל? הנה אומר, עומק ההרגש של הכרת הטוב. והוא זה שביטא בסעודת גרותו, באמירת 'ברוך'.

ולאור מה שביררנו, הרינו באים לידי הבנה מאירה, שבאותה סעודת גרות של יתרו, ובלחם' שהאכיל את אהרן וזקני ישראל - היא הסעודה בה נתן ביטוי לעוצמות תחושות ה'ברוך' שקיננו בו, בעקב מלחמת עמלק - זכה והנחיל לעם ישראל, מידה עמוקה של הרגשים אלו שנושא הוא בצקלוננו. ובכך סילק מהם, את עקבות הקרירות שעולל עמלק. ההתפעלות העמוקה הזו של יתרו, והנחלתה לישראל, היא שהיתה איפוא שליבת הגמר של הניצוח. ומעתה נעשו ישראל כשרים לקבל תורה, מתוך שעבוד מלא לאנוכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים וגו'.

י. במידה שאדם מודד

ומתיישב בזה להפליא, מתן שכרן של בני יתרו, בעת מלחמת עמלק דוקא. כי מאחר וה'חסד' בסעודת יתרו, היה בעיקרו, עקירת כח הקרירות העמלקית. על כן ניתן לו שכרו - מדה כנגד מדה - שינצלו בניו, לעת המלחמה בעמלק לדור דור.

כי מאחר והכח העומד ביסוד המלחמה בעמלק, הוא מאבק רוחני: כח החמימות דקדושה, וערך הכרת הטוב, מול ארס ה"אשר קרן" - ציננך. וכיון שיתרו בכח ה'ברוך' המופלא שלו, הוריש את הרע העמלקי. על כן, בדיון הוא שמיונקות אותו הכח עצמו, ניצלו בניו באותה מלחמה ממש - "סורו רדו מתוך העמלקי!".

ז. גרעיני שהתפתח

ונכס גדול הנחילו לנו ח"ל בפרשתא דא. השגת ה'ברוך' שנתעשר בה יתרו, לא צמחה על קרקע חרבה. רבותנו מגלים לנו במקומות רבים, כי כל השגה והארה פנימית, מתפתחת - כמו בעולם הזרע - מגלעין קטן. והתפתחות העץ הענף, מותנית באיכותו של מקור הניקה, ושאר כל שלבי הצמיחה והבלבוב. כיוצא בדבר אמרו במשנה ובדוד: "הרי לך שני גדולי עולם, שבדקן הקב"ה בדבר קטן, ונמצאו נאמנים - והעלן לגדולה. בדק לדוד, בצאן כו'. וכן במשנה כו' (שמ"ר ב.ג.).

ומה היה אצל יתרו, אותו גרעין שהצמיח והכשיר, את עומק ההשגה של 'ברוך', שהיה כחה רב לה, להחם את הקרירות העמלקית?

היתה זו תחושת הכרת-הטוב, שהיתה נטועה אצלו משכבר. שכשבאו בנותיו ואמרו לו: "אישי מצרי הצילנו" (שמות ב"ט-כ) - היתה התגובה הטבעית-מידית שלו: "ומדוע זה עזבתן את האישי קראן לו ויאכל לחם". כאן נטע יתרו את זרע החסד.

זהו לכאורה גרעין קטן, ביחס לתוצאות שהביא על ישראל, בעת יציאת מצרים. אבל ח"ל מתעכבים על הגרעין הזה, כי הוא זה שנכט, והצמיח תוצאות מפליגות. כי הנטיעה הרכה הזו, המשיכה לבלב, ולהלה וטפחה. ולעת מלחמת עמלק ומתן תורה, כבר היתה מידת הכרת הטוב נטועה באישיותו של יתרו, עצם מעצמו. ומפלת עמלק, היתה ח'מכה בפטיש', ששיעב הרגשה

זו, חישלתה והביאתה לידי גמרה. ומכוחה ובה, בא ונתגייר. ואותה הוא שהנחיל לכנסת ישראל כולה.

ויתחוור מעתה כשמלה, לשון המדרש שפתחנו בו. תמהנו, איזו תוצאה יש לשלח לחמך של יתרו. והרי הוא זה שנתן מלחמו שלו, בשתי הפעמים כאחת.

ולחאמור, הדברים מאירים. שחן ה'לחם' שניתן למשה, והן ה'לחם' שניתן לזקנים, תוכנם הפנימי הוא, זרע הכרת-הטוב שהתגבש בנפשו. וה'שלח לחמך' הראשון, שהצמיח - כדבריני - גרעין זעיר של הכרת-טוב, הוא שלבלב וטפח, והצמיח 'ברוב הימים', ענף רב פירות מאותו סוג של 'לחם': התנוצצות של רגשות הכרת-הטוב, אבל בכמות ואיכות, שעמדו להם לישראל, להיות כשרים לקבל תורה.

והדברים מאירים.

בן מלך על התורה

הנה בהנהגת ה' ביציאת מצרים באו לידי ביטוי שני גילויים, האחת - אהבת ה' לישראל ורוב חסדו טובו עמהם. שנית בגאולת ישראל, נתן יתרו שבח והודאה ואמר - 'ברוך ה' אשר הציל אתכם וגו'. וכנגד גילוי עוצם גבורתו בהכאת מצרים, פתח והכריז - 'עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים'.

ועבור שני חלקים אלו הקריב יתרו את שני סוגי הקרבנות - 'עולה וזבחים לאלוקים'. 'עולה' - הבאה מתוך הכרה במלכות ה' בעולם, כנגד ראיית עוצם גבורתו ושלטונו. ו'זבחים', היינו שלמי תודה - המבטאים את קירבת ה', ובאים להודאה על כל הטובה שעשה עם ישראל.

ונמצא שסעודה זו היתה סעודת הודאה שערך יתרו על הצלת ישראל שנתבשר בה, והלחם הוא על דרך שמצינו בקרבן תודה, שיש בה 'לחמי תודה', והיינו 'לפני האלוקים', שמצינו באכילת שלמים שנאמר בה אכילה 'לפני ה' (דברים יב. ז. כו.).

22 Growth Through Torah

Rashi cites the Talmud (Zevachim 116a): What did Yisro hear to make him come to join the Jewish people? The miracle of the crossing of the Red Sea and the war with Amalek.

What was unique about what Yisro heard, didn't all the other surrounding nations hear about this also? The answer is, said Rabbi Yehuda Leib Chasman, that they heard and remained the same. Yisro, however, didn't merely hear, he took action. Others were moved and inspired for a few moments but stayed where they were. Yisro picked himself up and changed his life. (Ohr Yohail, vol.2, Vayakhail, p.139)

Everyone has moments of inspiration. The difference between a great person and an ordinary person is that the great person acts upon his inspirations. When you obtain an important awareness, let it move you to actual changes in your life.

tity. These include, drinking the cup of Havdalah and of bris milah, and the banquet in honor of kiddush hachodesh, sanctifying the new moon, which the Yerushalmi mentions used to take place in the Beis HaK'nesses. What then is the difference between a Shabbos seudah which cannot be held in a Beis HaK'nesses, despite the fact that it is a mitzvah to eat it, and these other types of seudah that are permissible? In other words, why is seudas Shabbos not considered a seudas mitzvah if it is indeed a mitzvah to eat it?

The answer hinges on the understanding that not every act may be performed in Shul simply by virtue of it being a mitzvah. There are many mitzvos the nature of which require them to be performed outside the Beis HaK'nesses. The sanctity of the Shul precludes the performance of certain actions even if they are Torah-ordained mitzvos. For example, a Shul may not be used to fulfill the mitzvah of kisui hadam, covering the blood, since it is clearly inappropriate to slaughter animals in a house of prayer. Likewise, though the seudas Shabbos is eaten in fulfillment of a mitzvah, this too may not take place in a Shul, for eating is far too physical an act to be performed for its own sake in a structure focused on the sublime.

26

In contrast, the other seudos which may be held in the Shul, are mitzvah celebrations. The meal served in honor of kiddush hachodesh or bris milah, is a seudah shel mitzvah, which means a celebration of the fulfillment of a mitzvah. A seudas mitzvah does not mean there is a mitzvah to eat. Rather, it is a means of demonstrating chavivus and kavod, love and honor for a mitzvah. The seudah makes the performance of the mitzvah a happy, joyous occasion. It is an act of celebration, that shows the esteem in which we hold the fulfillment of that particular mitzvah. There is no essential requirement to enjoy good food and drink. Were there a different way to show our appreciation for the mitzvah, then it would not be necessary to partake of food and drink at all. Since we are physical beings, however, we celebrate special events through an appropriate medium, and that is by eating a festive meal; in this way we highlight the importance of the mitzvah. Thus, it is possible to hold a seudas mitzvah in a Beis HaK'nesses, because the purpose lies not in the eating, even if the eating would

itself be a mitzvah, but rather in being the vehicle through which we show the importance of the Torah and its mitzvos in our lives. Showing honor and appreciation for a mitzvah is compatible with the sanctity of the Beis HaK'nesses.

This, perhaps, is the reason why the possuk tells us, "And Aharon and all the elders of Yisroel came to eat bread with Moshe's father-in-law in the Presence of God." Here, the Torah describes for us the seudas mitzvah that was made for Yisro in celebration of his embracing the precepts of the Torah by saying, "Now I know that Hashem is greater than all the gods." The sanctity of this event was such that it could be celebrated "in the Presence of God." - לפני האלוקים

כאן מבואר, שדוקא יתרו הוא שהיטיב עם ישראל - "ואתה עשית חסד עם כל ישראל". הוא זה שחפן להם חסד מופלג, במה שהאכילם. חסד שהונצח, ונזכר לו ולגנינו אחריו, להודי דורות. חסד שקבע את גורלם, והצילם בעת מלחמת עמלק.

עלינו איפוא ליחד עיווננו, בפישרה של סעודה זו.

29

ב. עבודת הגרות

והרינו שבים וכופלים כאן עיקר גזול, שכבר נתבאר לפנינו בפרשת שמות. אחד היסודות המרכזיים שתורת חכמי אמת דורשת בהן, מורה לנו, שתכלית הגלויות - וגלות מצרים בפרט - היא ללקט ולהעלות ניצוצות של קדושה המצויים באומות העולם, ורתימתן על ידי ישראל למרכבת הקדושה.

כי כל עם ולשון, קובע ברכה לעצמו, בייחודו ובמערך הכחות הגלומים בו. וכל אומה יש בה ייחוד רוחני, תכונות חיוביות ברות קיום ותועלת, המייחדות ומסיימות אותה כעם לעצמו. אלא שאותו יסוד רוחני, בלול ו'מערב' בעפרויות וטינוף. עד שפעמים, הוא אינו פעיל, ורדום

לפני האלהים, מכאן שהגנה מסעודה שתלמידי חכמים מסובין בה כאלו נהנה מזיו השכינה. (ירש"י)

נראה לפרש עוד, כי הנה היתה זו סעודת ברית של יתרו, וכדברי הרמב"ן כצ"ל שנתגייר במילה וטבילה והרצאת דמים כמשפט, ואכלו עמו לחם ביום התונתו

כי חתן דמים הוא, ובברית כביכול הקב"ה נוכח, וכדברי הספורנו ריש פרשת וירא: "וירא אליו ה' באלוני ממרא", כי שם נמול אברהם אז, וכל ביתו נמולו אתו, שם הופיע האל יתברך שכינתו לעמוד בברית, כמשפט לכל כורתי ברית, כענין "אתם נצבים וכו' לעברך בברית" (דברים כט, ט), וכענין "ויכרות וגו' לפני ה' ויעמוד כל העם בברית" (מלכים ב כג, ג), ונראה לאברהם, שהיה מוכן מכולם לאותה המראה. וכן ענין "ויפגשו ה'" (ד, כד), שלא נראה שם לדבר עם משה, אבל הופיע שכינתו לקבל ברית בנו, כאמרו (בראשית יז, יא-יב) "ביני וביניכם וגו' לדורותיכם". ואולי בשביל זה נהגו להכין כסא בעת המילה ובמקומה. [נעייין עוד מה שכתבנו שם]. וזהו "לפני האלהים" - שהיה שם גילוי שכינה באותה העת.

24

שם זרד

קלב

ט. פירש הרמב"ן: "ויקח יתרו חתן משה עולה וזבחים לאלקים, היה כל זו טרם בואם אל הר סיני. גם יתכן לפרש ששידד הכתוב כל ענין יתרו, אבל היה זה אחר שעמד עמהם ימים רבים, ונתגייר במילה וטבילה והרצאת דמים כמשפט. ויבא אחר כך וקני ישראל לאכל לחם עמו ביום התונתו כי חתן דמים הוא", עכ"ל.

לכאורה מוכח מכאן שלכל ברית מילה עושים סעודה, כמשי"כ הרמב"ן שסעודו ואכלו לחם "כי חתן דמים הוא", והיינו שלא בגלל הגרות נעשתה הסעודה. ברם עיי בספורנו שפירש שהכל היה בגלל הגרות, וז"ל: "לאכל לחם עם חותן משה, לשמוח עמו על שנכנס תחת כנפי שכינה, כענין ישמח ישראל בעושי".

27 אסופת יתרו מערכות רעא

סעודה זו שאכלו זקני ישראל, עם יתרו חותן משה, ברי, שלא מסיבת איחוד משפחה בעלמא היתה. שאילו כן, לא היה הכתוב מספר בה, ומאריך כולי האי. ונתפרשו הדברים בני חכמים, שהיתה זו סעודת הודיה של גירות. כי אותה שעה בא יתרו לידבק בישראל ולהתגייר, והוצרך להביא קרבנות כדינו של גר, שהוא טעון הרצאת דמים. וזקני ישראל שמחו עמו, חלקו לו כבוד ונעתרו לאכול עמו בסעודת מצוה.

* וכך נתפרשה הפרשה בלשון חכמים:

"ויבוא האהלה" - זה בית המדרש - ויספר משה לחותנו וגו' - למשכו, ולקברו לתורה - את כל אשר עשה ה' - שנתן תורה לעמו ישראל" (מסכתא)
"ויחד יתרו" - שייחד שמו של הקב"ה. דבר אחר, אל תקרי, 'יחד', אלא 'יחד', שנעשה 'יחד' תניי ונתחמא. י"ב אמר, שהמביר חרב זדה על בשרו - שמל עצמו, ונתגייר" (סנהדרין צד, ורש"י)

28

ועדיין, אין סעודה זו, אלא דבר שבין יתרו לבין בוראו, ואין לכאורה, לכלל כנסת ישראל, עניין ייחודי בה. אלא שזקני ישראל חננו את חותן משה, וחלקו לו כבוד. ומפתיע מעתה מה שמצינו, שהכתוב מתייחס אליה, כלהטבה שהיטיב יתרו עם ישראל. ולא עוד, אלא שהוא מאציל עליה, קנה מדה כלל-ישראלי:

"ויאמר שאול אל הקיני - בני יתרו - לכו סודו רדו מתוך עמלקי פן אוסיפך עמו, ואתה עשית חסד עם כל בני ישראל בעלותם ממצרים וגו'" - שנהנו מסעודתו, משה ואהרן וזקני ישראל; והרי [הכתוב] מענה עליו, כאילו עשה חסד עם כל בני ישראל.

(שמואל א טו, ורש"י)

לחלוטין. ולא עוד, אלא שבהיותו משמש באומה שפלה, עם רשע, הרי ה'ניצוץ' שבו וגולה ביד הטומאה, והוא מצפה להגאל מאסוריו.

ישראל זקוקים לכל אותם כוחות המקננים באומות, לשם השלמת עבודת ה' דידהו. מוטל עליהם איפוא, לערוך 'בירור' באומות, לנפות מהם את היסוד הרוחני החיוני שבהם, ללמדו מהם, לעכלו ולהבליעו לקרבם, ולרתמו לעבודת ה'. וכדי להוציא את הכוחות הללו ממסגרת טומאתם, אין עצה ואין תבונה, אלא לרדת בפועל לבית השבי שבו נתגלגלו, ולחלץ את העני משביו. וזהו סודו של מאמר חכמים:

“לא הגלה הקב"ה את ישראל לבין האומות, אלא כדי שיתוספו עליהם גרים.” (פטחים י"ב, ב.)

כי התכלית המרכזית של הגלויות, הינה כאמור, 'ללקט' את כחות הקדושה הבלועים באומות, ואחת הדרכים המרכזיות של 'בירור' זה הוא, ליקוט נשמות תועות שנדחו לבין העממיים, ועל ידי הגירות, הן ניעורות וחוזרות לשרשן, ומידבקות בשרש נשמת ישראל. ויותר מזה, באמצעות גרי העמים, סופגים ישראל עצמם את הכחות הללו, מעכלים ומכוונים אותם, לשמש בהם לקדושה.

ונמצאת למד, שעבודת הגרות היא, לדלות ולספוג את כחות הקדושה הנתועים בשבעים אומות, ולחברם לקדושת ישראל. והגר לפי שרשינו ינקו ממצולות טומאת העמים, על כן הוא נחון בכושר מישוש בבת-גוואי שלהם, ודליית סגולותיהן.

הגר הינו איפוא השגריר הנודד, אשר הילך וינק משרשי העמים, והוא המשמש קרון גר, הטוען עמו את אוצרותיהם, ומשמש ראש גשר, להעבירם לידי ישראל. שהישראלי בתולדתו, אין לו נגישות ונקודת מגע, לאותן 'ניצוצות' עוממות, המשוקעות הרחק במצולות העמים. ודוקא הגר שהתרומם משפל טומאת העולם, ושרשינו ינקו מאותן מצולות, הוא זה האדם, הטוען משושים חדים, וכלי גישה תואמים, המסוגלים להאיר את המבואות המסתופות, שהנפש הישראלית נבדלת מהם. שהגר, שמקורות הנייקה שלו בוססים בטיט היוון, יש לו יכולת המגע ברע, על מנת להעלות ניצוצי קדושה מן המבואות, שמי שהורתו ולידתו בקדושה, אין לו בהן נקודת אחיזה.

ובבגדי קדש אלו, אפשר גם לעטוף את ציווי התורה: "ואהבתם את הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים." (דברים י"ט)

כי עבודת הגרות, טמונה כאמור, בהעלאת הכוחות הרוחניים הגנוזים בשפל זוהמת הנכרים. וכבר נתבאר לפנינו בכמה מקומות, שזו עצמה היתה עבודת עם ישראל במצרים. כי אחד מתכליות גלות מצרים היה, ללקט את נצוצות הקדושה שנתפזרו בזוהמה המצרית. והוא ה'רכוש גדול', עליו מרחיבה התורה דברים בפרשת הגאולה.

ולכן, לאחר שהומחש להם לישראל בגרות מצרים, תוקף וקושי עבודת העלאת הנצוצות השבויים בטומאה, עליהם לקשר עצמם מעתה בעבודת אהבה אל הגר, המפליא לזכך את החומר, שמקורו באותו טיט היוון עצמו.

ג. אביהם של גרים

ואורן של דברים שנתפרשו לפנינו, ביחס למהות עבודת הגרות, מקרין מנוהגו, גם על הפרשה המופלאה שקרינו כאן.

שיתרו כהן מדין, אביהם של גרים הוא. הוא ש'לא הניח עבודה זרה שלא עבדה', והכיר לדעת לפני ולפנים, כל טומאה וכל זוהמה, חידש בכל תוקפו וגבורתו, את מצב העבודה המיוחד לגרות. וכשעמד יתרו והכיר לדעת, "כי גדול ה' מכל האלוהים", רתם ושעבד את ההכרה העמוקה שלו באפסות "כל האלוהים" - ושעבד את סגולות כחות ההויה כולם, לידעתה'.

ומאליך הנך למד, שזוהו עומק המשמעות הטמונה, בסוד ה'לחם' שהאכיל את זקני ישראל. כי המעמד הזה של האכלת הלחם, היה בפנימיותו, מעמד של חידוש כח הגרות בעם ישראל. יתרו העניק לכנסת ישראל את כוחות-החיבור בין החול לקדש, באותם גוונים, שלא היו בהישג-יד של מי שהורתו ולידתו בקדושה. יתרו הוא איפוא זה שחידש בכל תקפו, את מצב העבודה המיוחד לגרים. וחזר והנחילו לישראל, בדמות ה'לחם' שהאכילם.

וזהו משמעות המקרא: "ואתה עשית חסד עם כל בני ישראל". אותה אכילה, שבה לימד דעת את ישראל, עד היכן מגיע כח החיבור, אותה-אכילה, בה הציע יתרו את כחה העצום של הגרות לכנסת ישראל, בודאי היא עשיית חסד עמוקה עם כל ישראל'.

ויצא משה לקראת חותנו וגו' וישאלו איש לרעהו לשלום. יש להבין מה שיתרו נקרא כאן רעהו של משה. שלא מליו כזאת בכל התורה. לקרות איש פרטי רעהו של משרע"ה. כי מי זה ראו להקרא ריע של משרע"ה. אשר עליו נאמר לא כן עבדי משה וגו'. ולמה זה יתרו נקרא רעהו. י"ל שזכו בענין שלום שלום לרחוק וגו'. כדליתא במד' בטעם שאמר לו יתרו הני מוחך יתרו דא' אלך. היה קשה למשה לקבלו. ולאחד אותו עם ישראל עם הקדוש. בני אברהם יתח ויעקב. הם שקיבלו הערצ דב'. זה היה מפני שכחיו ישראל במגרים היו גם הם משוקעים במימי טיט כידוע. והיו דומים ממש למגרים. ועיקר ייחוסם מנגרים היה מכה האמונה שהאמינו בו ית'. והיו לאלה מגרים. וליך אחריו למדבר לארץ לא זרועה. אשר ע"ז נאמר זכרתי לך חסד נעורך וגו'. לנחך אחרי במדבר וגו'. וגם הם אמרו שיש להם האמונה וברצון הו'. לזאת קבלם אז משרע"ה מדעת. עלמו ולא הכינים הקב"ה עמו. כידוע. ופוק חזי מה ענאה מהם. אבל כאן שהיה לאחר יציאת וקיים ומלחמה עמלק. וכבר נתקדשו ישראל כהכנת הקדושה. ואין עוד שום טיבות ללחם זר ציניסם. לזאת

לזאת לא רצה לקבל את יתרו. עד שאמר לו הטי' לקבלו. כדליתא במד' ע"פ ויאמר אל משה הני מוחך וגו'. שפיכת ויאמר. והיפה אני. קאי על הטי'. שאמר למשה. הני הוא שלי מקרב. הני הוא שלי מרחק. ומוחק יתרו דא' אלך להתייר. אף תהי' פקדוהו ואל תרחיקו ע"ז. והוא הענין שזכרנו שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ד'. שהטי' מקרב את הרחוק יחד עם הקרוב בטעם ממש. כדליתא בלש' שלום שלום. בין שניהם. שאין שלימות לזה בלא זה. רק בבחי' שניהם יחד. והוא ענין הפלוגתא בגמרא. חד אמר. מקום שלדיוקים עומדים אין צע"ה יכולין לעמוד. וחי' מקום שצע"ה עומדים אין לדיוקים גמורים יכולין לעמוד. ואלו ואלו דל"ה. והיינו כי בכל א' מהם יש מעלה יתירה. מה שאין חבירו יכול להגיע אליו. כי הצדיק הגמור שדבוק

מתחילת בריאתו בהקדושה. אינו יכול לטעום גדול טעם התשוקה וברצון שיש לו להבטי'ה. צעה שמרחיק עלמו מהסיפוך ומקרב עלמו להקדושה. מתמה כי הצדיק הגמור לא היה מעולם דבוק בהסיפוך מהקדושה. והצדיק הגמור יש לו מעלה שהוא קדוש מרחס. ומעט לידחו הוא דבוק בהקדושה. הן מלדו והן מלד. קדושת אבותיו. מה שאין הבטי'ה יכול להגיע לזה. חז' פי' הפלוגתא. שזה אמר שצע"ה גדול. חז' אמר להיפוך. היינו שכל אחד יש לו בחי' שאין שייך בחבירו. והטי' מתפאר שניהם בטוב. חז' שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ד'. היינו לשני הבחי'. שלדיוק גמור הנקרא קרוב. ולהבטי' הנק' רחוק. אמר הטי' שלום. שבהתמכרות שניהם לקרא שלום. חז' פי' במדרש. הני הוא שלי מקרב. הני הוא שלי מרחק. היינו שאני מחבר שני הבחי' יחד. אף תהי' כו'. שזכו ענין יתרו עם משרע"ה. שמשרע"ה היה קדוש מצטן. שאמר ותרע אותו כי טוב הוא. שרצתה עמו שניהם. שכל מקום שהיה עם משרע"ה. עם היה השראת השפינה. אף כשהיה בהפיכה גומא. כי החיבה של משרע"ה. הי' ענין אחד עם המטכן שבה משה ח"כ. ששם היה השראת השפינה. וכן היה בכל מקום שהיה עם מרע"ה מעט לידחו. החייע שגול מכול כידוע. ויתרו היה בהיפוך. כהן מדין כומר לע"ז. והח"כ נתקרב פתאום בהתשוקה לפלגה ובהטובה שלימה להקדושה. אשר למנו זה מתחיל הסדרת של מ"ס בישמע יתרו. כדכריתו מכר. להורות שאל יפול יד

The secret of eating as connection manifests in other ways too. It is remarkable that when people eat together there is a special sense of togetherness. Why is it that a unique awareness of connection between people forms around the seemingly mundane and earthy experience of eating? The depth here is exactly the idea we have been studying - eating is intrinsically a function of connection, and when it is done in company a unique experience of human connection can be generated. In halacha this is reflected in the laws of *bentching* - grace after meals: when three or more eat together, a special introduction is added. And when ten or more eat together, the Divine Name is mentioned in the *mezuman*. The level of connection achieved

ועבר ואבימלך". בלשונה של תורה "גדול" הוא באיכות ולא בכמות. לשונה של תורה נובע ממבטה של תורה, ובמבטה של תורה "גדול" הוא באיכות. משתה שהיתה בו גדלות. המסובים באותו משתה הרגישו, כפי שחז"ל דרשו בברכות ס"ד. את הפסוק (שמו"י, יג) 'ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכול לחם עם חותן משה לפני האלקים', ש"כל הנהנה מסעודה שת"ח שרוי בתוכה כאילו נהנה מזיו השכינה". כמחיצתם של ת"ח הכל מתעלה. הדבור מתעלה, ההנהגה מתעלית וגם האכילה מתעלית, עד שהסעודה הופכת לסעודה של גדלות, עד כדי הרגשה וראיית בלב שהשכינה שרוי בינינו.

40

בספר 'מקור מים חיים' (על הכעש"ט על התורה- פרשת ויקהל אות א') ובס' 'נוצר חסד' (פי" ד"ה אהבה כח) כתבו וז"ל: "כח הפועל בנפעל, ולכן מרן אלוקיי אור-ישראל ריב"ש זצ"ל, כשהיו מביאים לפניו כלי וספסל וכיוצא, היה אומר כל המחשבות בפרט, שהיה מחשב האומן בעת עשיית הכלי, כי כח הפועל בנפעל וכו", ע"ש.

וכן הוא בספר 'היכל הברכה' (פ"י מקץ דף רל"ח ע"א) וז"ל: "כשהיה מרן הקדוש רואה כלי, אמר כל המחשבות שהיו לאומן בשעת עשייתו, עכ"ל. ובס' ליקוטי מוהר"ן (אות וכו"ה) כתב וז"ל: "וזהו מה שמספרים על הכעש"ט ז"ל שהיה שומע דיבורים מקול הכינור כו", וע"י בזכרון טוב די"א ע"ב.

41 שער חול

מפני שאם אוכלים, ויחד עם זה עוסקים בתורה, זו השפעה כפולה. האוכל הוא השפעה מן השמים והתורה היא השפעה מן השמים. השפעה שלימה זו היא "הנאה מזיו השכינה".

*יתכן שחדר האוכל בישיבה גדול יותר מאשר בית המדרש, שבו זוכים להנות מזיו השכינה.

42 ע"ה

לולא דברי רש"י, היה הגאון רבי שמואל בירנבוים זצ"ל ראש ישיבת מיר אומר, ניתן היה לומר שגדלות סעודה שתלמידי חכמים מסובין בה, היא בכך שמדברים בה דברי תורה ויראת שמים ואיתם גם היסב יתרו, מי שיתר פרשה בתורה וזה בודאי נותן גדלות כאלו נהנו מזיו השכינה והקריבו קרבנות, אבל רש"י ביאר להדיא לא כך שה"כאילו נהנה" נוצר ע"י סעודה שת"ח מסגין בה, שעצם האכילה הגשמית שלהם נהפכת לדבר רוחני, עד שזה נחשב כאילו נהנה מזיו השכינה, מציאות כזו יכולה להתרחש במסיבה של תלמידי חכמים כמו של יתרו אהרן וזקני ישראל.

עיקר עבודת האדם היא לקדש את הרוחניות, כמו שכתוב "בכל דרכיך דעהו" (משלי ג.ו) להרשיש בתוכו שלא קיימת בבריאה שום מציאות גשמית, אלא כל מעשה הנעשה יהיה "לפני האלקים" וכמו שכאשר מניחים תפילין ואוכלים מצה, מובן לנו שזה מעשה מצווה, כך כשעוסקים בעניני העולם הזה ואפילו אכלה ושתייה ושאר צורכי הגוף הם עשיית רצון השי"ת. דבר זה פשוט וברור, שהרי אם הבורא עולם נתן לכל אחד מבאי עולם זמן קצוב לחיות בעולם הזה, לא יתכן שיהיו כאן דברים של מה בכך וכל ההצטרפויות הגשמיות כולם הם כדי שנוכל לעשות רצונו במנוחת הנפש.

בקראי שמו עמ' ק"ג

וידוע מה שהאריכו הספרים הקדושים בענין זה, שבכל דבר, ובפרט בכל מאכל, טמונים ניצוצות של קדושה, ועל ידי שהאדם אוכלו בקדושה, הוא זוכה לחבר את הגוף עם הנשמה יתדיו, ואכן גדול מאוד הוא ענין האכילה בקדושה, והוא נעלה יותר מהרבה דברים רוחניים, כי אכילה עניינה הפיכת חפץ גשמי לרוחני.

על כן, מחשבות האוכל את המאכל תלויים רבות במחשבות זה שהכין את המאכל. אם מכון העושה בשעת הכנת המאכל לשם קדושה, על ידי זה יועיל מאוד לאוכל המאכל להעלותו בקדושה, ואם ח"ו להיפך - עלול הוא להוריד את האדם האוכלו על ידי מחשבות לא טובות.

ולמוד חשוב הוא עבור הנשים הצדקניות, אשר דרכן להכין את האוכל, ובפרט מאכלי השבתות והימים הטובים, לזכור ולדעת בשעת ההכנה, שכפי שתהיה מחשבתן בשעת ההכנה והבישול - כך תהיינה גם מחשבות האוכלים את המאכלים, וידעו שהאחריות מוטלת עליהן.

לכן, תראה כל אשה יראת ה', להתפלל איוו תפילה בשעת הכנת המאכלים, ובוזה תזכה להכניס כח של קדושה בתוך המאכל,

ותגרום שיהא ראוי להעלות בו ניצוצי קדושה, וכל האוכל ממנו יתקדש וירגיש שאוכל לחם לפני האלקים.

39

ועיין שם בספר התניא שער היחוד והאמונה, אריכות גדולה בענין זה, שכח הבורא נמצא תמיד בכל דבר, וכפי שרק חיות מאמר הבורא יצרתו, כך הוא גם מתקיים רק מכח מאמר הבורא הנמצא בו.

כן הוא גם, להבדיל מהבורא, אצל האדם: בכל מה שהוא עושה ומכין בעולם, מחשבתו ניכרת כל הזמן, והכל יהא תלוי במחשבתו אשר חשב בעת עשיית הדבר. כן הוא בכל חפץ, ובפרט כשמכין האדם איזה מאכל, עליו לדעת כי כל מי שיאכל ממאכל זה יקבל על ידי האכילה איזה חלק ממחשבתו שחשב בשעת הכנת המאכל.

יסוד נרמז כאן בפסוק: "ויקח יתרו חותן משה עולה וזבחים לאלקים", היינו שבשעת מעשה הכנת המאכל חשב יתרו מחשבות קדושות, והכינו לשם אלקים, ולכך "ויבוא אהרן וכל זקני ישראל לאפל לחם עם חותן משה לפני האלקים", הוא גרם לכך שיחשבו גם הם מחשבות בענין האלוקות בשעת אכילתם.

כי אכן כך הוא כוחו של הפועל בנפעל, שהאדם המשתמש בו ירגיש במחשבתו את מחשבות האדם שעשאו, וע"י שחשב יתרו מחשבות בענין ה"שויתי הוי"ה לנגדי תמיד" (תהלים ט"ו, ח), פעל בכך שכל מי שאכל מאותם מאכלים הרגיש גם כן מחשבות אלן.

אל תאמר לכשאפנה אשנה

45

ועל דרך זה מסופר שהגיע פעם איש אחד לפני הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זצ"ל והתאונן לפניו שהוא חולה וגופו חלש, ואין לו הכוחות להתפלל כראוי כמו שהיה רגיל בימים מקדם, ויש לו מזה הרבה עגמת נפש, כי אם אמנם את עצם היסורים הוא משתדל לקבל באהבה בידעו שזהו רצון ה' עתה לטרבלו ביסורים, אבל לדבר זה אי אפשר לו להתרגל שהיסורים יפריעו לו מעבודת הקודש.

ואמר לו הרבי, הנה הסיבה שבגללה יש לך עגמת נפש היא מפני שאינך מצליח להתפלל כמו 'שאתה' רוצה, ואינך לומד כמה 'שאתה' רוצה, אבל האמת היא שמי אמר שעליך להתפלל כך כמו 'שאתה' חושב ברצונך, הרי חובתך היא למלאות רצון ה' ועליך להתפלל כמו שהשי"ת רוצה, וא"כ עכשיו 'שאתה' חלש ואינך יכול להתפלל בצורה אחרת, בוודאי כך הוא רצון השי"ת עכשיו שתתפלל באופן כזה, ואם כן אין לך שום סיבה להתעצב על מצבך,

כי כאשר תתגבר לעבוד את ה' בשמחה ובוטוב לבב ובקבלת היסורים באהבה, בזה גופא תשיג את תכלית עבודתך.

ובן מובא ממנו שפירש מאמר התנא (אבות פ"ב מ"ד) 'אל תאמר לכשאפנה אשנה שמה לא תפנה', שבא התנא הקדוש ללמדנו, שלא יאמר האדם אמתין לי עד שאתפנה מדאגות ואז אעבוד את ה' בכל כוחי ומאורי, והטעם שלא יאמר זאת הוא כי שמה לא תפנה, כלומר שמה רצון ה' הוא שתעבוד אותו דוקא במצב זה מתוך טרדות וקשיים, ואם כן אל תחפש לברוח מהם כי לעולם ירוצו אחריך וישיגוך.

46

והיינו שזוהי הדרך הישרה בעבודת הבורא, שכאשר נערמים לאדם מישראל קשיים ונסיונות הדורשים ממנו התאמצות מיוחדת כדי להתגבר עליהם, לא יאמר שאילו לא היו מגיעים אליו ואילו היה במצב של מנוחה הנפש היה עובד את ה' ביותר שלמות, ולא יסתובב כל ימיו בהרגשה של אי שביעות רצון, אלא ידע ויאמין בכל עוז שרצון השי"ת עתה הוא שישתדל בכל כוחו ומרצו להתגבר על הקשיים, ולהתמסר לעבודתו על אף הנסיונות, ומשום כן גם במצבו הזה הוא בודאי יכול להגיע להתרוממות עלילתית וליהנות מזיו השכינה ונועם העבודה השלימה.

וזוהו הענין מה שמצינו שבשעת קבלת התורה אמר הכתוב (יש טז) 'ויהי קולות וברקים וענן כבד על ההר וקול שופר חזק מאד ויחרר כל העם אשר במחנה', שלכאורה מדוע עשה הקב"ה ככה לתת את התורה בקולות וברקים ובחרדה אימה,

47

הלא 'עוז וחרדה במקומו' תמיד, ומה גם שהתורה הקדושה עצמה היא משמחת לב ומרגינת נפש כאמור (תהילים יט ט) 'פקודי ה' שרים משמחי לב', ומדוע איפוא ניתנה בחרדה ופחד.

אלא שרצה הקב"ה ללמד את בני ישראל לימוד גדול זה, שגם כשהאדם נמצא במצב של ענן כבד וכל פסיעה ופסיעה בעבודתו עולה לו בקשיים עצומים, הנה עליו לידע היטיב שגם אז הוא יכול להגיע לתכלית השלמות בהשראת השכינה ולרום המדרגות בקרבת אלוקים.

ואתרי שפיר מה שכתב בעל הטורים על הפסוק (כ י) 'ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלוקים', כי 'אל הערפל' בגימטריא 'אל השכינה'. והיינו כי זה בא ללמד, שמה שנראה לעין הגשמי כאילו הכל ענן וערפל והסתר פנים, הנה שם דייקא יש השראת השכינה ומהא גופא ממש אפשר לאדם להתקרב לרום המעלות והקדושה.

48

ועלינו לידע ששורש הטעות הזו מה שבני אדם נוטים לברוח ממצבם, הוא מפני שטבע האדם תמיד לדמות בנפשו שהוא יודע הכל וכי לבדו יוכל להביין מהו רצון הבורא ית' ממנו, וגלגל זאת אומר שמצב זה או זה אינו תואם עבורו ואינו יכול לעבוד כך את עבודת ה'.

אמנם הדרך האמיתית היא שיבין בכל עת, שאין האדם הפשוט יכול לידע, מהו

רצון הבורא ית"ש ואי אפשר לעמוד על כך כלל, וכי רחוקים אנחנו מכל הבנה הכי קלושה בדרכי הנהגת הבורא ב"ה ובאמיתיות רצונו, ואדרבה, כמה שיתעלה יותר בדביקות אלוקית יווכח לראות שהשגותיו קלושים ונבערים יותר וכי מרחק עצום ורב הם רחוקים מהשגת האמת.

49

וזוהו בא ללמדנו דבר נפלא, שכמה שהאדם גדול יותר כך הוא מביין יותר שאינו רואה ומשיג כלום, ועלינו לשנן זאת כי כך מעיד הקב"ה כביכול על עצמו כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי (ישעיה נה ח), ולכן לא יחשוב האדם לעצמו שהוא יכול לידע מהו רצון השי"ת מאתו, כי אין לנו שום השגה או הבנה מה טוב

עבורנו ומה לא טוב, ושומה עלינו לתפו אומנות אבותינו ורבותינו ולא להתעצב ע כל קושי ומונע, רק נדע שכאשר נקבל ע עצמנו לעסוק בתורה ובמצוות ובעבודת הבורא למרות כל המניעות והקשיים, אז נזכה להתקרב אל העבודה השלמה והמובחרת לפניו ית"ש.

והיינו, כי בדבריו מבואר שכאשר ישנו אהרן ויתרו לסעודה לפני משנה רבנו, היה להם מקום לחשוב ששיבתם לפני רבם ורבקותם במשה עכשיו, מונע מהם להידבק בדבקות גדולה יותר שהיא הדבקות בשכינה הקדושה, והנה אמרנו לומר שמציאות אחת מפריעה לרעותה להתחבר יחדיו לעבודת ה'. ועל זה באה התשובה שלפי האמת אינו כן, כי כל דבר עבודה מעבודת ה' הולכים יחד זה עם זה, ומשום זאת הרי שהמציאות של 'מורא רבך' היא המציאות של 'מורא שמים' ממש.

ולעניינינו עולה מכאן הוראה גדולה על שאר ענייני עבודת ה', שעל בר ישראל לדעת תמיד שלא רק ענייני עבודה ממש אינם מהווים שום מפריע או מונע להלק אחר מחלקי עבודת ה', אלא כך הם פני הדברים בכל ענין וענין ואפילו בדברים שבגשמיות, שאין שום דבר המונע את האדם מלעבוד את ה' בשלמות הכוונה.

ומזה יש לנו ללמוד שכאשר האדם מישראל נקלע לפעמים למצב של קושי ונדמה לו לחשוב שהענין שהוא עסוק בו מונע ממנו לעבוד את ה' כראוי, ואילו לא היה מגיע לו הקושי הזה היה יכול להתמסר יותר לעבודת הבורא, אזי מוטל עליו לגרש מהלך מחשבה זו ממנו, וישנן ויחזור לעצמו בכל עת ובכל שעה שהכל נעשה מאת הבורא ב"ה, וכי אין שום מציאות שיכול למנעו מן העבודה, ואדרבה, המצב הזה שהשי"ת הועיד לו נעשה במטרה לקרבו אליו ית' ולרוממו יותר בעבודתו.

50

וכאשר יחיה במחשבה זו, אזי יהיה בידו הכח להתגבר באמת על הקשיים

ולגרש את כל המניעים ממנו, וכמו שמובא בספר 'באר מים חיים' (פרשת בראשית ד"ה או יאמר ואליו תשוקתו) בשם הבעש"ט הק' על הפסוק (תהילים צב י) 'כי הנה אויבך ה' כי הנה אויבך האדם', שכשמבין האדם שאויביו ומיצריו הקמים עליו להפריעו מעבודת השי"ת גם הם נשתלחו מהקב"ה כדי לנסותו וכדי שיתגבר עליהם, הריהו פועל בזה ש'הנה אויבך יאבדו', כלומר שמצליח לגרשו מפניו עד שהם מסתלקים ממנו ולא יהיו לו יותר למפריעים בעבודת הקודש.